

aliud dici, quam moraliter, et prudenter esse pensandum. Atque idem respondendum est, si quis interroget, quam debeat distare confessor, ut dicatur non esse præsens; potest enim per leucam, aut magis vel minus distare, et non potest eadem regula pro omnibus tradi, nam unus facile conficit iter unius leuce, alter magna difficultate. Item, unus potest ire sine nota, vel scandalø, alter minime. Rursus, idem potest ire semel, vel iterum, non tamen st̄epius et frequenter, cum tamen frequenter peccare contingat; sunt igitur omnia prudenter consideranda, et juxta diversitatem locorum, ac personarum, iudicium ferendum est, et hæc de priori parte.

7. Circa posteriorem, quanta esse debeat necessitas communicandi, in generali est certum, debere esse gravem; quia res satis gravis est, prætermittere executionem ejusdem præcepti divini, et in materia tam gravi. Unde licere non potest sine gravi causa. In particulari vero difficile est judicare, quando necessitas sit gravis; pendet enim multum ex circumstantiis, et ideo pendet ex prudenti arbitrio, utile tamen erit singulares alias causas proponere, ex quibus facilis possit in similibus ferri iudicium.

8. *Causæ aliquot excusantes eum qui suscipit hoc sacramentum a præmittenda confessione.* — *Prima.* — *Secunda.* — Prima ergo et indubitate necessitas est, periculum mortis ejus, qui communicaturus est, ut si ipse sit sacerdos, vel certe, si sit laicus, et hostia sit consecrata, et non adsit sacerdos, sed solus diaconus, qui ministret. Ratio est clara, quia hæc est necessitas, et magna, et maxime propria. Secunda non dissimilis est necessitas alterius in periculo mortis existentis, ut si oporteat facere sacrum ad consecrandum, et communicandum illum, quod merito est ab omnibus receptum, quia necessitas alterius gravis est, et spiritualis, et propter unionem et obligationem charitatis, ut propria reputanda est.

9. *Tertia.* — Tertia ab omnibus etiam recepta est, si non possit quis communionem omittere sine gravi infamia, quæ moraliter grave damnum existimatur, et non est verisimile, præceptum positivum cum tanto rigore ac detimento obligare. Tenetur autem unusquisque animadvertere, an possit alia via infamiam vitare, probabilem aliam excusationem causando, nam quando id fieri potest, cessat causa et necessitas communicandi.

10. *Quarta.* — Quarta etiam communis est,

si sequatur scandalum, missam vel communionem omitendo, quia scandalum ex obligatione charitatis vitandum est, affert enim magnum et spirituale nocumentum. Est autem observandum, aliud esse scandalum, aliud vero populi quamdam admirationem; haec enim posterior (quicquid aliqui Summiste dicant) non est sufficiens causa ad communicaendum sine confessione, ne alii admirarentur, videntes eum consuetam communionem omittere; sola enim admiratio non affert hac in parte aliquid nocumenti, neque est res magni momenti, nisi simul eam illa vel scandalum, vel infamia conjuncta sit, quod tamen, moraliter loquendo, saepe accidere solet. Ex hac enim admiratione solet vulgus, et leves homines, occasionem facile sumere, aut judicandi de aliquo temere, aut de eo murmurandi, et consequenter infamandi proximum; quando ergo hujusmodi periculum merito timetur, est causa justa et sufficiens. Ita Corduba, qui alios refert in Summa Hispana, quæst. 442.

11. *Quinta.* — Quinta, et gravis causa est, necessitas absolvendi inchoatum sacrificium, ut si quis, incepta jam Missa, recordetur, se commisso peccatum mortale, et non esse confessum, vel certe, si (quod humanum est) in ipsomet actu sacrificii illud committat, vel interiori odio, vel pravo consensu, aut dubitatione circa fidem. Et quidem, si hæc memoria vel necessitas post consecrationem superveniat, sine controversia et limitatione dicendum est, progrediendum esse ad communionem sine confessione, cum sola interiori penitentia, propter integratem et perfectionem sacrificii, quæ res gravissima est, et maxime necessaria. Quinimo, licet facile et sine ullo scando posse sacerdotem ad altare vocare, et confiteri, nec tenetur, nec debet id facere, quia non decet sacrificium jam substantialiter inchoatum interrumpere, nisi forte tanta esset necessitas, ut non speraret, posse ad contritionem sine confessione pervenire; tunc enim ex duabus incommodis minus esset eligendum.

12. *Dubium.* — *Solutio.* — Difficultas vero est, si hæc memoria vel necessitas post inchoatum quidem Missam, ante consecrationem tamen, eveniat, nam in hoc auctores varii sunt. Breviter tamen dicendum videtur, in primis, si sacerdos recordetur in altari, antequam Missam inchoet, debere confessionem præmittere, etiam si oporteat exui vestibus sacris, ut sacerdotem adeat. Ita sentit Scotus

in 4, dist. 9, quæst. 1, et alii, quos refert. Et ratio est, quia cum saera actio non sit inchoata, nulla est rationabilis causa communicandi sine confessione, ex vi hujus cause seu capit, nam si aliunde futurum sit scandalum, vel infamia, jam erit alia necessitatibus ratio, quod in omnibus sequentibus observandum est, ne id semper admonere opus sit. At vero, si memoria peccati vel necessitas occurrat, jam inchoata missa, et facile et sine incommode possit ad altare vocari confessor, faciendum est, et præmittenda confessio. Ita Bonav., in 4, dist. 13, et in expositione litteræ, circa principium; Sylvester, verbo Euchar. 2, quæst. 6. Et ratio est, quia illa prior pars Missæ est extrinseca sacrificio, et ideo sine indecentia interrumpi potest, ex causa rationali, sicut fieri solet per concionem, aut populi orationem. Si autem non potest ad altare vocari confessor, non tenetur sacerdos inde discedere, et missam inchoatam relinquere; ita sentit Bonav. supra, dicta dist. 13; et Soto ibi, quæst. 1, art. 6; Victor., in Summa, num. 79; Navarr., cap. 21, num. 49, clarius cap. 23, num. 76; et est aperta doctrina D. Thom. infra, quæst. 83, art. 6, ad 2, ubi, cum tres casus enumerasset, scilicet, quando sacerdos ante consecrationem recordatur se esse excommunicatum, vel non esse jejunum, vel non esse confessum peccatum mortale, dicit tutius esse, inceptam missam relinquere, si sine scandalo potest, maxime in casu mandationis, et excommunicationis, ubi cum dicit tutius, sentit hoc non esse præceptum, sed consilium; cum vero addit, maxime in duobus primis casibus, sentit in tertio, de quo nunc agimus, esse magis liberum, seu æque tutum, missam absolvere, quamvis etiam sit liberum missam relinquere, si sine scandalo possit. Ratio vero utriusque partis est, quia cum illa prior pars non sit de substantia sacrificii, non est per se malum illam inchoatam relinquere sine sacrificio, præsertim ex aliqua honesta causa. Aliunde vero, quia illa simul fit cum sacrificio ex institutione Ecclesiæ per modum unius actionis sacræ, ideo in dicto casu potest absolvī, postquam semel est inchoata.

13. Sexta causa quodammodo præcedenti similis assignari solet, quando aliquis recordatur peccati mortalis non confessi, postquam jam est altari admotus ad communicandum, quia jam tunc est quodammodo inchoata actio sacra communicandi, et ideo non decet recedere donec perficiatur, sicut esset indecens,

postquam aliquis sedet ad mensam Principis, discedere ante convivium peractum; ita Victoria supra. Sed si intelligatur, hanc causam per se sumptam esse sufficientem, seclusa omni ratione scandalī vel infamiae, est difficilis doctrina, et quæ licentiam nimis amplam p̄eberere videtur, quia illa indecentia moraliter nulla est, vel est tam parvi momenti, ut propter graviorem causam contemnda videatur, nam multo major est irreverentia, adesse convivio sine digna p̄eparatione. Et ideo alii auctores semper adjungunt, hoc licere, quando homo non potest retrocedere sine aliquo scandalo vel nota, ut videre licet in Corduba supra, et Armilla, verbo Communio, num. 28, et in Rosella, § 26. Et hoc quidem securius est, quando revera nulla est incommoditas, et homo potest facile communionem differe. Nihilominus tamen moraliter et practice loquendo, quando communio fit publice, et coram aliis, sine scrupulo fieri potest quod Victoria dicit, præsertim si jam sacerdos incepit actionem sacram, ut si ad hunc finem communicandi alium, consecravit formulam, vel pyxidem e suo loco duxit, nam tunc aliqua est indecentia, et moraliter nunquam deest aliqua nota, vel obmurmuratio. Non est autem consulendum, ut in eo casu is, qui communicare vult, confiteatur sacerdoti ministranti sacramentum, quia neque locus est aptus ad hoc munus, et minus decet, et aliunde majorem admirationem aliis ingerit.

14. *Dubium.* — Sed hujus occasione quæri potest, si quis ante communionem confessio- nē præmisit formaliter integrum eorum omnium, quæ memoriae occurserunt, postea vero recordetur alicuius peccati non confessi, an per se loquendo teneatur illud confiteri, priusquam communicet, vel satis sit propositum confitendi illud suo tempore. Videtur enim hoc sufficere, quia ille jam implevit præceptum præmittendi confessionem ante communionem; ergo ex vi hujus præcepti jam tunc ad nihil amplius tenetur. Aliunde vero peccatum illud jam est remissum per absolutionem sacerdotis, saltem indirectam; ergo neque propter dignam dispositionem necessarium est, statim præmittere confessionem. Nihilominus dicendum est, ex vi hujus præcepti teneri hominem in eo casu ad confitendum illud peccatum mortale, priusquam communicet, per se loquendo, et seclusis circumstantiis, quæ excusare possint. Ita sentiunt, vel supponunt ulterius, auctores omnes supra citati. Et ratio est, quia hoc præceptum,

de quo agimus, non tantum obligat ad confitendum ante communionem, sed simpliciter ad confitendum omnia mortalia peccata, et ad subjiciendum ea clavibus Ecclesiæ, priusquam ad communionem accedatur. Eadem enim Ecclesiæ consuetudo, quæ hoc præceptum declaravit, hunc esse illius sensum explicavit, et omnia, quæ supra adduximus ad hoc præceptum probandum, hoc confirmant. In predicto autem casu, licet ille homo sacramentum confessionis suscepere, tamen absolute non subjecit omnia peccata sua clavibus Ecclesiæ; quod vero illud peccatum fuerit indirecte ablatum per absolutionem, non magis refert, quam si per solam contritionem esset remissum, quia non magis est latum de illo judicium in sacramentali foro pœnitentiae.

15. *Ultima causa.* — Ultima causa, seu ratio necessitatis est, quando sacerdos tenetur ex officio facere sacrum, ut frequenter accidit in parochis plebicolis, et hanc necessitatem maxime indicavit Concil. Trident. Addit vero Soto, eam satis esse, ut possit hoc bis aut ter fieri, non vero sæpius. Quod frequenter fortasse ita est, non tam ex parte ipsius necessitatis, quam ex parte absentie confessoris, quæ moraliter censebitur sufficiens pro uno vel alio die, non autem pro pluribus, nam in tanto tempore poterit conveniri confessor, etiamsi aliquantulum distet. Nihilominus tamen moralis illa regula non potest esse generalis, quia fieri potest, ut impia confessoris pluribus diebus duret, et hoc est per se in hac necessitate considerandum, quia si vere non est copia confessoris per multos dies, omnibus illis potest fieri sacrum sine confessione præmissa, propter dictam causam. Merito autem advertunt Doctores, hujusmodi parochos versari in magno periculo, si hinc occasionem sumant facilis peccandi; et ideo si frequentius illis accidat hæc necessitas, debent etiam cum majori labore et dispendio confessorem querere.

16. *Dubium.* — Sed queret aliquis, quando sacerdos non tenetur ex officio facere sacrum, ut alii audiant, tamen non est aliis a quo audire possint, an sit hæc sufficiens ratio ad dicendum sacrum sine confessione præmissa, ne ali sacrum omittant in die festo? videtur enim hæc sufficiens causa, scilicet, propter vitandum proximi peccatum. Sed contrarium videtur verius, per se loquendo, seu quantum ex vi cuius causa, quia revera id non est tunc necessarium ad peccatum proximi vitandum, nam etiamsi hujusmodi sacerdos tunc

non faciat sacrum, alii non peccabunt, non audiendo, quia nullus est, a quo possint audire; ergo cum alias sacerdos non habeat obligationem, nulla est ratio sufficiens, quæ illum cogat ad faciendum sacrum sine confessione; sola autem utilitas vel consolatio aliorum non videtur causa sufficiens, aliqui multo magis id liceret propter solum proprium fructum, vel consolationem. Atque ex hac ratione colligitur, eam licentiam, quæ parochis datur in hoc negotio, intelligendam esse solum pro illis diebus, in quibus ex officio tenentur ad sacrum faciendum, sive sint dies festi, sive non; nam in utrisque potest parochus teneri ad sacrum faciendum; quia vero non tenetur in omnibus et singulis diebus ferialibus, ideo, quando obligatio non urget, et commode excusari potest, debet non facere sacrum absque præmissa confessione. Dixi autem, per se, et præcise ex hac causa; nam si adjungatur scandalum, vel infamia, ut facile potest moraliter contingere, judicandum est juxta superius dicta.

17. *Difficultas.* — Major difficultas est, quando obligatio audiendi sacrum cadit in ipsum sacerdotem, an propter implendam illam possit sacram facere, ac similis quæstio est, si occurrat obligatio communicandi in Paschale, et sit commoditas communicandi, non autem confitendi. Hanc necessitatem sufficere existimant Paludan., in 4, dist. 9, q. 4, conclus. 10; et Sylvester supra. Ratio esse potest, quia tunc potest homo commode implere ecclesiasticum præceptum, quod per se tunc obligat, et aliqui non fit contra divinum præceptum, propter impotentiam excendi illud. Alii vero sentiunt, illam causam per se solam non sufficere, nisi infamia vel scandalum adjungatur, Anton., 3 part., tit. 43, cap. 6, § 7; Soto, et Corduba supra; et Archidiaconus, quem Sylvester citat; et ratio est, quia tunc ecclesiasticum præceptum non potest impleri convenienti modo; ergo excusatur homo ab obligatione seu transgressione illius; ergo cessante obligatione alterius præcepti, nulla superest sufficiens causa communicandi. Et hæc posterior sententia mihi simpliciter magis probatur, quia lex ecclesiastica, quæ præcipit communionem, non intendit obligare, nisi quando debito modo servari potest, et præsertim requirit seu postulat ordinem et præparationem per confessionem, ut colligitur ex capitul. Omnis utriusque sexus, de Pœnitentia et remissione. Et idem facilius credi potest de præcepto

audiendi sacrum, quod per se non obligat ad sacram faciendum; quamvis autem obligare possit eum, qui aliter audire non potest, tamen non cum tanto rigore, ut propter hanc causam sit sacram faciendum, etiam sine confessione præmissa, nam hoc præceptum non est adeo grave, et propter leviores causas cessare solet ejus obligatio. Et hæc pars est sine dubio securior et regulariter consulenda, quia minus habet periculi et spiritualis incommodi. Nihilominus prior est etiam probabilis, et potest quis in praxi illam sequi, si velit, et præsertim, si multo tempore communione, vel Missæ sacrificio ob eamdem causam privandus sit.

48. Alii casus adjungi solent a quibusdam Summistis, ut videre licet in Sylvest., Armilla, Tabiena, Rosella, et aliis, qui non tam sunt necessitatis, quam commoditatis, ut, v. gr., si quis habeat consuetudinem frequenter communicandi, et necesse sit illam interrumpere; vel si ita se sentiat dispositum et ad communionem affectum, ut probabiliter speret magnum fructum se consecuturum ex communione; vel si occurrat dies solemnissimus, ut dies natalis Domini; vel si necesse sit, sacram facere pro anima purgatoriæ, quæ suffragiis indigere probabiliter existimat. Sed hi casus et alii similes mihi non videntur sufficientem causam continere, nam cum Tridentinum dicat: *Necessitate urgente*, non sola commoditas spectanda est, sed vera necessitas.

SECTIO V.

Utrum, quando non præmittitur confessio mortalium peccati, sit necessaria contritio.

4. Ratio dubitandi est, quia eo casu, quo quis confiteri non potest, sufficit ad effectum sacramenti hujus, ut attritionem habeat, ut in superioribus dictum est; ergo non est necesse, ut habeat contritionem. Patet consequentia, primo, quia seclusa speciali lege positiva, ad suscipiendum digne sacramentum, satis est recipere illud sine obice, atque adeo cum dispositione sufficiente ad effectum sacramenti. Secundo, quia si homo est attritus, per sacramentum sanctificabitur; ergo in ipsa communione erit sanctus; ergo sancte sumet; ergo ad nihil aliud tenetur. Tertio, quia si majorem obligationem habet, inquiri quo jure? Non enim naturali, quia hoc tantum obligat ad digne et sancte tractandum quæ sancta sunt; hoc autem præstat ille homo, ut

declaratum est. Non positivo divino, vel ecclesiastico jure, quia hoc tantum invenitur de præmittenda confessione, in quo non continetur obligatio specialis præmittendi contritionem, quando non est locus confessioni; sicut, qui tenetur confiteri in quadragesima, si non possit, non propterea tenetur conteri, nisi alia occurrat causa, quæ obliget. Et ratio in præsenti adjungi potest, nam licet confessio præcipiatur ante communionem, ut homo accedat ad hoc sacramentum jam justificatus, tamen hic est finis, non materia præcepti; ergo, cum in præsenti non possit fieri confessio, que est materia præcepti hujus, ex vi illius non obligatur homo, ut per contritionem prius justificetur, quam ad hoc sacramentum accedat; ergo nullo jure obligatur. Quarto possumus ab incommodis argumentari, quia sæpe sacerdos (qui ex officio tenetur sacram facere, cum confiteri non potest), vel esset perplexus, vel ad rem difficillimam cogere, nempe ad habendam veram contritionem, quod aliquibus difficillimum est, vel propter consuetudinem peccandi, vel propter speciales occasiones, ut sunt, inveteratum odium, immoderata quedam affectio. Quæ difficultas multo erit major, si singamus, necessitatem repente occurre, et statim esse communicandum, ut si in ipsomet sacro, facta jam consecratione, animadvertisat sacerdos statum suum.

2. Qui mortalium peccati conscientiam habet, nec confiteri potest, conteratur prius necesse est, si Eucharistiam sumere vult. — De hac quæstione nulla fere controversia invenitur inter scriptores; non defuerunt tamen Theologi recentiores, qui ausi fuerint docere, sufficere in eo casu attritionem, etiamsi cognita sit, quia existimatio contritionis per se nihil confert, vel ad effectum sacramenti, vel ad dignam dispositionem, sed solum potest excusare a peccato, seu transgressione præcepti de habenda contritione, si illud esset impostum; hic autem nullum invenitur tale præceptum, et ideo non est necessaria illa existimatio contritionis, ut digne accedat is, qui attritionem habet. Ad quam sententiam fundam addunt, præter rationes factas, sacramentum hoc per se institutum esse ad dandam gratiam primam, et consequenter ad remittendum mortale peccatum, tamen cum quodam ordine ad confessionem, quæ (si fieri potest) antecedere debet; quando ergo id fieri non potest, imitari potest hoc sacramentum cætera, quæ per se instituta sunt ad

dandam gratiam primam; sicut ergo illa digne recipiuntur cum attritione cognita, ita et hoc sacramentum in praedicto casu.

3. Dicendum vero est, eum, qui habet conscientiam peccati mortalis, et confiteri non potest, teneri ad habendam prius contritionem, quam ad hoc sacramentum accedit. Atque adeo nunquam digne accedere, nisi probabiliter et inculpabiliter existimet sibi esse peccatum per contritionem remissum. Hæc assertio tam certa est, ut contraria nec probabilis sit, nec sine temeritate defendi posse videatur. Primo enim in hac veritate consentiunt omnes Theologi, sect. 3 et 4 citati, nemine discrepante, nam Cajetanus et qui cum eo negant necessitatem confessionis, ut certam supponunt necessitatem contritionis, et quia hæc satis est ut homo constituantur in gratia, colligunt, confessionem non esse necessariam. Eodem modo opinantur, qui præceptum confessionis præmittendae admittunt, ecclesiasticum tamen, non divinum, ut videre licet in Medina, Cod. de Confess., quæst. 17. Alii vero, qui præceptum divinum confessionis agnoscunt, a fortiori docent, esse necessarium accedere sine conscientia peccati mortalis, quod aperte docet D. Thomas in his articulis. Qui autem solam attritionem habet cognitam, cum conscientia peccati mortalis accedit, quia conscientia non dicit affectum, sed scientiam talis status; ille autem, qui sic est dispositus, scit se adhuc esse in peccato mortali. Idem expresse docent Soto et Cano, locis citatis, et Hosius in confessione, cap. 43, et multi alii, quos refert Gordub., lib. 4 Questionum Theologic., quæst. 7.

4. Probatur Patrum auctoritate.—Secundo, Patres antiqui eodem modo loquuntur, ut constat ex his, quos in prima sectione hujus disputationis retuli, et præterea videri potest Basilius, lib. 2 de Baptism., cap. 3, ubi, argumentum sumens ex præceptis veteris legis, in quibus exterminantur de populo, qui immundi accidunt ad legalia, inquit: *Quid dicendum de eo, qui in tantum, ac tam vitale mysterium temerarius est?* et post multa concludit: *Quanto magis, qui cum in peccato sit, corpus Domini contingere audet, gravius sibi accersit iudicium?* Mundemus itaque nos ab omni inquinamento. August., serm. 252 de Temp.: *Unusquisque consideret conscientiam suam, et quando se aliquo crimine vulneratum esse cognoverit, prius studeat eam emundare, alias potius se debet excommunicare et ab altari removere, quam aliter accedere;* et ad-

ducit illud Matth. 5: *Vade et prius reconciliare fratri tuo, et illud Matth. 22: Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* Paschas., lib. de hoc sacram., c. 22, tractans ad hoc propositum figuram de Agno paschali, post multa concludit: *Patet igitur, quod nisi desiderio cœlestis patriæ, ad superna, ubi Christus est in dextra Patris, fide plenissima, spe certa, et charitate non facta, festinus transeat, de carnibus Agni jure non comedit, quia legem in hoc violat.* Eamdem doctrinam tradit optime Algerius, lib. 4 de hoc sacram., cap. 20, 21 et 22; et Cassian., collat. 22, cap. 5.

5. Item auctoritate Concil. Trident.—Tertio plurimum favet huic sententiae Concil. Trident., sess. 13, cap. 7, primum in illis verbis: *Si non decet ad sacras functiones quæpiam accedere, nisi sancte, certe quo magis sanctitas et divinitas cœlestis hujus sacramenti viro Christiano comperta est, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia et sanctitate ad id percipiendum accedit.* Ex quibus verbis duplex argumentum confici potest: primum, quod vel ad nullum sacramentum digne suscipiendum necessaria sit contritio, sed sufficiat semper attrito cognita, quod est absurdissimum, et inauditum in Theologia; vel si ad aliquod necessaria est, maxime ad istud, quod est sanctius reliquis, ut Concilium argumentatur. Alterum est, quia peccator, qui sine confessione et sine contritione accedit, simpliciter sine sanctitate accedit; at Concilium negat hoc licere; et ideo subdit sequentia verba: *Præsertim, cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: Qui manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat, non dijudicans corpus Domini.* Præterea favent multum huic sententiae illa verba, quæ inferius Concilium subdit: *Ecclesiastica consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscientia mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* In quo dicendi modo aperte significat, ablata necessitate confessionis, contritionem ex se veluti ex natura rei esse necessariam. Et hoc, quasi indubitatum ac certum apud omnes supponere videtur; et ideo addit, confessionem esse necessariam ex speciali præcepto, quia de hoc poterat esse controversia. Unde, cum exceptionem subdit de casu necessitatis, aperte supponit, tunc saltem esse necessarium quod prius dixerat,

scilicet, ut, qui sic accedit, contritus sibi esse videatur.

6. Idem probatur ratione. — Objectio.—Solutio.—Quarto argumentor ratione, quia si neque a Christo, neque ab Ecclesia, datum esset præceptum positivum præmittendi confessionem ante communionem, ex ipsa rei natura, seu ex naturali lege consequente institutionem tanti sacramenti, necessarium esset, præmittere contritionem; sed lex illa positiva confessionis non abstulit naturalem obligationem, et in eo casu, quo non potest præmitti confessio, reducitur res ad eum statum, in quo esset ex natura rei; ergo hinc ex divino præcepto naturali tenetur peccator conteri, priusquam communicet. Dices: hoc argumento probatur, teneri hominem conteri ante communionem, etiamsi confiteatur, quia lex positiva non abstulit naturalem; consequens autem est aperte falsum; nam, qui est attritus et confessus, satis digne accedit ad hoc sacramentum. Respondet, non esse simile, quia, licet lex positiva non auferat naturalem, tamen efficacia sacramenti aufert necessitatem, vel, ut ita dicam, materiam necessariam contritionis, quæ ideo ante communionem præmittenda erat, ut peccatum expelleret, quod facit sacramentum vi sua, et ideo dicitur facere hominem ex attrito contritum, et attrito conjuncta sacramento æquivalent contritioni, et ideo per illam impletur obligatio naturalis sancte accedendi ad hoc sacramentum, non minus, quam per contritionem. Secus vero est, quando nullum intercedit sacramentum, quia tunc contritio est necessaria dispositio ad gratiam et ad expellendum peccatum, et nullum aliud adhibetur medium, quod suppleat hunc effectum, et ideo semper manet eadem materia, atque adeo eadem necessitas, et obligatio naturalis præcepti.

7. Evasio. — Confutatur. — Solum superest, ut ostendamus, hoc esse præceptum divinum naturale. Quod probatur primo, quia considerata dignitate et significatione hujus sacramenti, ex vi illius oritur obligatio non sumendi illud, nisi in statu gratiae, et consequenter ad exhibendum aliquod medium, per quod in eo statu constituamur, priusquam ad Eucharistiam accedamus; ergo hæc obligatio ex ipsa rei natura oritur. Antecedens satis est a nobis declaratum in comment. art. 4 D. Thom. Et confirmari potest inductione supra indicata in omnibus sacramentis vivorum, quæ per se requirunt statum gratiae, ut

digne ad ea accedatur, in quo differunt a sacramentis, quæ vocantur mortuorum, quæ, cum per se sint instituta ad dandam primam gratiam, et expellendum peccatum, ex natura sua non prærequirunt vitam gratiae, sed solum dispositionem sufficientem ad eam per sacramentum acquirendam. At vero sacramenta vivorum, cum instituta non sint ad dandam primam gratiam, per se, et ex intentione, non possunt digne recipi ad hunc effectum; et ideo ex natura rei prærequirunt gratiam, ut dignesumantur, tum quia sancta debent sancte tractari; tum etiam quia eorum proprii effectus statum gratie presupponunt; utraque vero causa maiorem vim habet in hoc sacramento, quia est sanctius reliquis, ut diximus, ponderando verba Concil. Trident., et proprius ejus effectus est per modum nutritionis et augmenti, et ideo per modum cibi et convivii tribuitur; cibus autem et nutritio ex se vitam præsupponunt. Secundo confirmatur, quia sacerdos administraturus hoc sacramentum, si conscientiam habeat peccati mortalis, tenetur conteri, priusquam ad ministrandum accedit, nec satis erit habere attritionem; ergo multo magis tenebitur hoc facere, qui communicaturus est, quia majus est recipere, quam ministrare sacramentum, et ideo jure divino recipiens obligatur ad præmittendam confessionem, si potest, non tamen qui ministrat, si non sit ipse communicaturus. Responderi potest esse diversam rationem, quia minister non fit ex attrito contritus, dando sacramentum, suscipiens vero fieri potest ex attrito contritus. Sed haec fuga petit principium; hoc enim ante omnia negamus, scilicet, eum, qui accedit cum sola attritione cognita, fieri ex attrito contritum, quia ponit obicem et peccat mortaliter sic accedendo, quia per se, et ex certa scientia indigne accedit. Quinimo etiam de illo, qui bona fide accedit cum sola attritione, putans, se esse contritum, est valde incertum, an per sacramentum justificetur; et omnes Doctores, qui probabiliter hoc affirmant, requirunt illam bonam fidem, quia tale sacramentum nunquam est per se, et ex intentione recipiendum ad illum effectum. Ergo, sicut ad ministrandum sacramentum debet supponi gratia et contritio, ita ad recipiendum illud.

8. Fundamenta contrariae opinionis diluvantur. — Ad fundamenta contrariae sententiae negatur, attritionem per se sufficere cum hoc sacramento, nisi intercedat bona fides, quæ a peccato excusat; et ita expedientur facile tria

prima argumenta, quæ ita procedunt, ac si diceremus hanc obligationem præmittendi contritionem in eo casu oriri ex præcepto positivo præmittendi confessionem, quod tamen falsum est, quia non hinc oritur hæc obligatio, sed ex ipso jure naturali, ut declaravimus. Nam, qui cum sola attritione recipit hoc sacramentum, non sancte, sed indigne recipit illud, quia accipit in pravo statu, et revera manducat illud in peccato mortali; nam prius manducat sacramentum, quam ab illo possit recipere effectum; in termino enim manducationis dandus esset effectus, et ideo si sciens et videns hoc faciat, peccatum committet, per quod ponet obicem sacramento; qui vero accedit bona fide, excusat ab hoc peccato, et ideo non ponit obicem, et recipere petest effectum.

9. *Ex dictis prima illatio.* — Ex hac vero responsione colligitur, quod si quis cum attritione cognita communicaret ex invincibili ignorantia, putans hoc sibi licere, et contraria opinionem esse securam, illum etiam excusari a peccato propter ignorantiam, et ideo fieri posse, ut per sacramentum justificaretur, ex quo colligitur, per se, et ex natura rei sufficere attritionem, ut dispositionem condignam. Aliud enim est, attritionem esse sufficientem dispositionem, ut possit tolli peccatum per sacramentum, si aliunde non ponatur novum impedimentum; aliud vero, quod attrito per se sit sufficiens et condigna dispositio ad tale sacramentum suscipiendum. Primum enim est probabile, ut supra dictum est; secundum autem minime, quia ad dispositionem condignam sacramenti non solum est considerandum, quid satis sit absolute loquendo, ut possit tolli peccatum, sed multo magis, quid debeatur dignitati talis sacramenti, et quid sit consentaneum fini et institutioni ejus, atque adeo quid, per se loquendo, supponat gratia sacramentalis talis sacramenti.

10. *Ad quartum respondetur, omnia illa incomoda nullius esse momenti;* eadem enim objici possunt in parocho, qui ex officio tenetur ministrare sacramentum, quando non potest, aut non vult confiteri, etiam si habeat conscientiam peccatis mortalis; tenetur enim saltem conteri; nulla ergo est perplexitas in prædictis casibus, quia semper est facultas cum divina gratia ad habendam contritionem, et vincendam difficultatem, si qua occurrit; nam hæc difficultas, quæ oritur ex prava consuetudine, aut alia simili occasione, revera

est eadem in attritione vera, si res attente consideretur. Nam tota hæc difficultas posita est in proposito absoluto et efficaci non peccandi de cætero, quod tam ad veram attritionem, quam ad contritionem, necessarium est. Si autem illud propositum semel concipiatur, facilissimum erit elevare mentem ad quocunque motivum perfectum, atque ita ex vera contritione peccatum detestari.

11. Ad illud vero, quod prior opinio subiectebat, hoc sacramentum esse per se institutum ad dandam primam gratiam, et tollendum peccatum mortale, respondetur imprimis, assumptum esse falsum, et parum vel nihil probabile, ut supra ostendi. Deinde, qui illud admittit, ne in majorem errorem incidat, consequenter dicere debet, hoc sacramentum non esse institutum ad illum effectum, ut propriam et particularem causam ejus, sed solum ut cum aliis sacramentis, quæ ad hoc sunt specialiter instituta, aliquo modo concurrat, saltem ut in voto susceptum, et ideo nunquam debet per se, et ex intentione applicari ad illum effectum, nisi per sacramentum, vel cum sacramento penitentiae, aut in re ipsa applicatum, aut saltem in voto per contritionem.

SECTIO VI.

Utrum, qui sine confessione præmissa communicat post conscientiam peccati mortalis, teneatur ex jure divino statim confiteri, quam primum possit.

1. *Quorundam opinio.* — Multi et graves auctores videntur sentire, in eo casu teneri hominem ad confitendum post communionem, cum primum commode possit. Ita sentit Glossa recepta a Canonistis in c. De homine, extra, de Celebr. Missar.; dicit enim, eum, qui ob inopiam confessoris accedit cum sola contritione, teneri ad habendum propositum confitandi, cum primum possit; non teneretur autem ad hoc propositum, nisi haberet obligationem confitendi statim, quia ad contritionem solum est necessarium propositum confitandi tempore debito. Atque eodem modo loquuntur ex recentioribus Soto, Covarr., et alii locis supra citatis; et apertius Scot. in 4, dist. 9, quæst. unica, ad 2, dicit, in eo casu posse differri confessionem, donec occurrat opportunitas confitandi. Et ratio esse potest, quia præceptum obligabat ad confitendum ante communionem; ergo cum hoc factum non fuerit, perseverat illa obligatio, et veluti semper instat, et urget, donec impleatur. Et

confirmatur, quia consuetudo fidelium ita videtur interpretari hoc præceptum; omnes enim qui accedunt absque confessione præmissa, cum timore accedunt, et proponunt illico confiteri, cum primum potuerint.

2. *Qui indigne suscipit Eucharistiam non præmittens confessionem, ex hoc capite ante alias statutum tempus confiteri non tenetur.* — Dupliciter accidere potest, ut quis communicet sine confessione: primo sine causa et excusatione, sed cum gravi culpa; secundo ob veram necessitatem et sine culpa. Dico ergo primo: qui indigne communicavit sine confessione, non tenetur postea hoc titulo statim confiteri, sed solum tempore alias debito. Dico, hoc titulo, quia si sit iterum communicatus, propter eam causam, vel aliam similem, poterit teneri; sed non de hoc agimus, sed præcise de obligatione relicta ratione præcedentis communionis. Et ita est evidens assertio, primo exemplis, nam si sacerdos ministret sacramentum in peccato mortali, non tenetur postea hoc titulo statim conteri, quamvis debuisse prius conteri quam ministraret sacramentum, et omitendo peccaverit; et in universum, qui omisit actum, ad quem tenebatur in tali occasione vel opportunitate, licet tunc peccaverit omittendo, transacta illa occasione, non tenetur postea exercere actum. Et hinc sumenda est ratio a priori hujus veritatis, quia, si hoc præceptum consideretur ut affirmativum, non obligat pro semper, sed pro determinatis temporibus, extra quæ non obligat, etiamsi contingat pro aliquo tempore debito non impleri; nam præcepta affirmativa non obligant per modum restitutionis ad faciendum actum tempore debito omissum; alias qui omisit sacrum in die festo, debere statim in die sequenti audire. Si autem hoc præceptum consideretur ut negativum, sic non obligat postea ad aliquem actum, sed solum ad non communicandum iterum sine previa confessione; ergo, si non sit iterum communicatus, ex vi prædicti præcepti divini non tenetur statim confiteri. Secundo hinc sequitur, idem dicendum esse de illo, qui bona conscientia et ob necessitatem, confessionem prætermisit ante communionem, scilicet, ex vi juris divini non teneri ad statim confitendum. Ita docuit Navarrus, in Summ., cap. 2, n. 10. Et patet a fortiori ex præcedenti. Nam si is, qui peccando communicavit sine confes-

sione præmissa, non tenetur statim confiteri, cur obligabitur is, qui sine peccato id fecit? Præterea exemplis declarari potest, nam si quis obligatus fuit ad confessionem faciendam ratione periculi mortis, et id facere omisit ob inopiam confessoris, transacta occasione, non tenetur statim confiteri, postquam periculum evasit; idem est de illo qui omisit sacrum sine culpa, tempore debito, propter absentiam sacerdotis, qui non tenetur postea audire, cum primum possit. Denique ratio generalis est, quia præcepta affirmativa non obligant pro semper, sed pro certis temporibus et opportunitatibus, quibus transactis, cessat eorum obligatio, sive tunc impleta fuerint, sive non, cum culpa vel sine illa; hoc autem præceptum, de quo agimus, est affirmativum, et solum præcipit confessionem, ut dispositionem ad communionem, seu ratione Eucharistiæ sumendæ; ideo transacta illa opportunitate seu necessitate, cessat obligatio; et idem reperitur in omni præcepto, quod aliquid præcipit solum ut dispositionem ad aliud. Nam cessante illo actu, ad quem ordinatur dispositio, cessat ratio dispositionis, ut sic, et ita etiam cessat materia seu objectum talis præcepti, et ideo nullius momenti est illa ratio, quod obligatio præcepti, quia non fuit impleta, semper maneat et urgeat; non est enim hoc necessarium, quando mutata est occasio, et consequenter pertransit proprium tempus, pro quo obligat præceptum.

3. Tertio hinc concluditur, ad communicandum digne sine præmissa confessione, confessoris inopia, non esse necessarium speciale propositum confitendi statim nacta occasione, sed solum illud propositum confitendi, quod ad contritionem necessarium est. Ita sentit D. Thom. infra, quæst. 83, art. 6, ad 2. Ubi solum requirit propositum confitendi et satisfaciendi. Et ratio est clara ex dictis, quia ille non tenetur statim confiteri post communionem; ergo nec tenetur proponere id facere; ergo tale propositum neque est necessarium necessitate præcepti, neque sub aliqua ratione medii, quia ad habendam contritionem satis est propositum confitendi tempore debito. Neque ex usu fidelium aliud colligi potest; si vero aliqui Doctores aliter locuti sunt, expoundi sunt, docuisse id, quod est melius et securius, non vero quod est simpliciter necessarium ac sufficiens.